

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ НА
УНИВЕРЗИТЕТОТ
„СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ – СКОПЈЕ

FACULTÉ DE PHILOSOPHIE DE L'UNIVERSITÉ „St.
CYRILLE ET METHODE“ DE SKOPJE

ISSN 0350-1892

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ANNUAIRE
КНИГА 75 VOLUME

СКОПЈЕ – SKOPJE

2022

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
Книга 75, 2022 година

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје
Филозофски факултет – Скопје

Издавач:

Филозофски факултет – Скопје

За издавачот:

Проф. д-р Ратко Дуев, Декан на Филозофскиот факултет

РЕДАКЦИСКИ ОДБОР

COMITÉ DE RÉDACTION

Проф. д-р Далибор Јовановски,
претседател

Проф. д-р Ирена Авировиќ Бундалевска,
потпретседателка

Проф. д-р Дејан Донев

Проф. д-р Елена Ризова

Проф. д-р Ирена Теодора Весевска

Проф. д-р Марија Дракуловска Чукалевска

Проф. д-р Светлана Кочовска-Стевовиќ

Проф. д-р Билјана Блажевска Стоилковска

Проф. д-р Сергеј Цветковски

Проф. д-р Софија Георгиевска

Проф. д-р Оливера Рашиќ-Цаневска

Проф. д-р Боби Бадаревски

Јована Савевска, секретарка на Годишниот зборник и Редакцискиот одбор

МЕЃУНАРОДЕН УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

COMITÉ DE RÉDACTION INTERNATIONALE

Željko Kaluđerović, Универзитет у Новом Саду (Serbia)

Milan Matijević, Sveučilište u Zagrebu (Croatia)

Yanko Hristov, Юугозападен универзитет „Неофит Рилски“ – Благоевград (Bulgaria)

Ramadan Hussein, Eberhard Karls Universität –Tübingen (Germany)

Vitomir Mitevski, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје (North Macedonia)

Elżbieta Wesołowska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Poland)

Marcin Lubaś, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie (Poland)

Jennifer Todd, University College Dublin (Republic of Ireland)

Vasilios Ioakimidis, Durham University (Great Britain)

Branka Jablan, Универзитет у Београду (Serbia)

Jelisaveta Blagojević, Универзитет Сингидунум - Београд (Serbia)

Angela Abela, L-Università ta' Malta (Malta)

Лектура на македонски јазик: Дијана Ристова

Лектура на англиски јазик: Македонка Настевски

Печати: Европа 92 - Кочани

Тираж: 200

Адреса: Филозофски факултет, бул. „Гоце Делчев“, 9А, 1000 Скопје,
Република Македонија, поштенски фах 540
Adresse: Faculté de Philosophie, bul. „Goce Delcev“, 9A, 1000 Skopje, Republique de
Macedonié, boîte
postale 540

СОДРЖИНА SOMMAIRE

ИНСТИТУТ ЗА ФИЛОЗОФИЈА INSTITUT DE PHILOSOPHIE

Дејан ДОНЕВ

ЕТИЧКИ ПРИСТАПИ ВО ОДРЕДУВАЊЕТО НА
МОРАЛНИОТ СТАТУС НА ЖИВОТНИТЕ 9

Dejan DONEV

ETHICAL APPROACHES IN DETERMINING
THE MORAL STATUS OF ANIMALS 25

Марија ТОДОРОВСКА

ДЕМОНСКИТЕ СЕДУММИНА ВО ТРИ
МЕСОПОТАМСКИ ИЗВОРИ 39

Marija TODOROVSKA

THE DEMONIC SEVEN IN THREE MESOPOTAMIAN SOURCES 55

ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЈА INSTITUT D’HISTOIRE

Далибор ЈОВАНОВСКИ

ГОВОРОТ НА ЈОАНИС КОЛЕТИС И
ПОЈАВАТА НА ГРЧКАТА ГОЛЕМА ИДЕЈА 73

Dalibor JOVANOVSKI

THE SPEECH OF IOANNIS KOLETTIS AND
THE EMERGENCE OF THE GREEK “GREAT IDEA” 91

ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЈА НА УМЕТНОСТА И АРХЕОЛОГИЈА INSTITUT D’HISTOIRE DE L’ART ET D’ARCHÉOLOGIE

Ирена ТЕОДОРА ВЕСЕВСКА

Виктор ЛИЛЧИЌ-АДАМС

НАОЃАЈКИ ГО ПРВИОТ ИМПЕРАТОР ОД ПОСЛЕДНАТА
ВИЗАНТИСКА ДИНАСТИЈА: ОЛОВЕН ПЕЧАТ НА МИХАИЛ VIII
ПАЛЕОЛОГ ОД КОЧАНСКО 111

Irena TEODORA VESEVSKA

Viktor LILCHIKJ ADAMS

FINDING THE FIRST EMPEROR OF THE LAST BYZANTINE DYNASTY:
MICHAEL VIII PALAIOLOGOS' LEAD SEAL FROM KOCHANI 121

ИНСТИТУТ ЗА ПСИХОЛОГИЈА

INSTITUT DE PSYCHOLOGIE

Николина КЕНИГ

ИНИЦИЈАЛНО ИСТРАЖУВАЊЕ НА ПСИХОМЕТРИСКИТЕ
КАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРАШАЛНИКОТ ЗА ИНДИВИДУАЛНА
РАБОТНА ПЕРФОРМАНСА 133

Nikolina KENIG

INITIAL STUDY OF THE PSYCHOMETRIC CHARACTERISTICS OF
INDIVIDUAL WORK PERFORMANCE QUESTIONNAIRE 147

Катерина НАУМОВА

ТРАНСДИЈАГНОСТИЧКА ПЕРСПЕКТИВА КОН НАРУШУВАЊАТА
НА МЕНТАЛНОТО ЗДРАВЈЕ 159

Katerina NAUMOVA

A TRANSDIAGNOSTIC PERSPECTIVE ON MENTAL DISORDERS 173

**ИНСТИТУТ ЗА СОЦИОЛОГИЈА INSTITUT DE
SOCIOLOGIE**

Милева ЃУРОВСКА

РОДОТ И ЕКОНОМСКИОТ ЖИВОТ НИЗ
СОЦИОЛОШКАТА ПЕРСПЕКТИВА 187

Mileva GJUROVSKA

GENDER AND ECONOMIC LIFE THROUGH
THE SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE 199

**ИНСТИТУТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ, ОДБРАНА И МИР INSTITUT DE
SÉCURITÉ, DÉFENSE ET PAIX**

Оливер БАКРЕСКИ

СИСТЕМ НА НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ НА ИЗРАЕЛ 211

Oliver BAKRESKI

NATIONAL SECURITY SYSTEM OF ISRAEL 223

Билјана ВАНКОВСКА

ИДНИНАТА НА НАТО ВО СВЕТЛИНАТА НА ВОЈНАТА ВО
УКРАИНА 235

Biljana VANKOVSKA	
NATO'S PROSPECTS IN THE LIGHT OF THE UKRAINE WAR	251
Горан ЗЕНДЕЛОВСКИ	
СОВРЕМЕНИТЕ БЕЗБЕДНОСНИ РИЗИЦИ И	
ЗАКАНИ ВО ВРЕМЕ НА ГЛОБАЛНИ КРИЗИ	267
Goran ZENDELOVSKI	
CONTEMPORARY SECURITY RISKS AND	
THREATS DURING GLOBAL CRISES.....	281
Ванчо КЕНКОВ	
ЗА ВОЈУВАЊЕТО	293
Vancho KENKOV	
ON WARFARE	309
Киркова	Рина
Ненад ТАНЕСКИ	
УКРАИНСКАТА КРИЗА КАКО ГЛОБАЛЕН БЕЗБЕДНОСЕН	
ПРЕДИЗВИК	323
Rina KIRKOVA	
Nenad TANESKI	
UKRAINE CRISIS AS A GLOBAL SECURITY CHALLENGE	337
Тања МИЛОШЕВСКА	
КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА ЗА РАДИКАЛИЗАМ И	
НАСИЛЕН ЕКСТРЕМИЗАМ	351
Tanja MILOSHEVSKA	
A CONCEPTUAL FRAMEWORK OF RADICALIZATION AND VIOLENT	
EXTREMISM	365
Александар ПАВЛЕСКИ	
КОНФЛИКТИ ПОРАДИ РАЗЛИЧНИ ВРЕДНОСТИ – УЛОГАТА НА	
ИДЕНТИТЕТОТ ВО КОНФЛИКТ	377
Aleksandar PAVLESKI	
CONFLICTS OVER VARIOUS VALUES –	
THE ROLE OF IDENTITY IN CONFLICT	391
Сергеј ЦВЕТКОВСКИ	
РАЗВОЈ НА ФУНКЦИОНАЛНОСТА НА ЗБОП И КРИЗНИОТ	
МЕНАЏМЕНТ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	401
Sergej CVETKOVSKI	
DEVELOPMENT OF THE FUNCTIONALITY OF THE CSDP AND THE	

CRISIS MANAGEMENT OF THE EUROPEAN UNION	417
ИНСТИТУТ ЗА СОЦИЈАЛНА РАБОТА И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА	
INSTITUT DE TRAVAIL SOCIAL ET POLITIQUES SOCIALES	
Софија ГЕОРГИЕВСКА	
МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ И УЧЕСТВО НА МЛАДИ	433
Sofija GEORGIEVSKA	
YOUTH POLICIES AND YOUTH PARTICIPATION.....	449
ИНСТИТУТ ЗА СПЕЦИЈАЛНА ЕДУКАЦИЈА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА	
INSTITUT D'EDUCATION ET REHABILITATION SPECIAL	
Зора ЈАЧОВА	
Лидија РИСТОВСКА	
КОХЛЕАРНА ИМПЛАНТАЦИЈА КАЈ ДЕЦА	
СО ОШТЕТУВАЊЕ НА СЛУХОТ	467 Zora
JACHOVA	
Lidija RISTOVSKA	
COCHLEAR IMPLANTATION IN CHILDREN WITH HEARING	
IMPAIRMENT	483
Даниела ДИМИТРОВА-РАДОЈИЧИЌ	
КОВИД-19: ВЛИЈАНИЕТО НА ПАНДЕМИЈАТА НА ЛИЦАТА СО	
ПОПРЕЧЕНОСТ	497
Daniela DIMITROVA-RADOJICIKJ	
COVID-19: THE IMPACT OF THE PANDEMIC	
ON PEOPLE WITH DISABILITIES	505
ИНСТИТУТ ЗА РОДОВИ СТУДИИ INSTITUT	
D'ÉTUDES DE GENRE	
Боби БАДАРЕВСКИ	
ЕСЕЈ ЗА ПРИСТАПИТЕ КОН РОДОВАТА	
ЕДНАКВОСТ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	515
Bobi BADAREVSKI	
AN ESSAY ON APPROACH TO GENDER	
EQUALITY IN THE EUROPEAN UNION	527
ИНСТИТУТ ЗА СЕМЕЈНИ СТУДИИ	
INSTITUT D'ÉTUDES DE LA FAMILIE	

Македонка РАДУЛОВИЌ
Ирена АВИРОВИЌ БУНДАЛЕВСКА
СЕМЕЈСТВОТА ВО ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ: КОМПАРАТИВНА
АНАЛИЗА НА СЕМЕЈСТВОТА ВО ГЕРМАНИЈА И РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА (АНАЛИЗА НА СТУДИИ НА СЛУЧАЈ) ..541
Makedonka RADULOVIKJ
Irena AVIROVIKJ BUNDALEVSKA
FAMILIES IN THE GLOBAL WORLD: A COMPARATIVE ANALYSIS
OF FAMILIES IN GERMANY AND THE REPUBLIC OF NORTH
MACEDONIA (CASE STUDY ANALYSIS) 555
ИНСТИТУТ ЗА ФИЛОЗОФИЈА

INSTITUT DE PHILOSOPHIE

Van Crefeld, M. (1983). *Fighting Power*. London: Arms & Armour Press.

Рина КИРКОВА

УДК: 355.02:005.44(470+571:477)(091)

Ненад ТАНЕСКИ

327:911.3(470+571:477)(091)

Прегледен труд

УКРАИНСКАТА КРИЗА КАКО ГЛОБАЛЕН БЕЗБЕДНОСЕН

ПРЕДИЗВИК

Кратка содржина

Руската инвазија на Украина – најтешката безбедносна криза во Европа во последните децении, ја поттикна ЕУ да донесе одлуки без преседан за безбедноста, одбраната и проширувањето на ЕУ. За прв пат се донесени одлуки за испорака на смртоносно оружје на трета земја и одлуки за зајакнување на одбранбената соработка во услови на нова перцепција за заканата. По прв пат се активираше Директивата за привремена заштита од 2001 година, со која се доделува привремен престој на украинските бегалци. Огромната поддршка за резолуцијата на ОН со која се осудува руската инвазија јасно ни докажува дека државите ширум светот на инвазијата гледаат како напад на глобалните норми. Сепак, креаторите на политиката во одредени држави, ја менаџираат кризата од аспект на нивниот национален интерес. Во овој труд ќе бидат анализирани разликите во регионалните и националните ставови во однос на настаните во Украина, односно геополитичките, економските и безбедносните фактори кои влијаат во донесувањето на одлуките за справување со украинската криза.

Клучни зборови: *криза, меѓународна безбедност, меѓународни односи, соработка*

Вовед

Ако се читаат делата на Кисинџер, Бжежински, Хантингтон и многу други врвни познавачи на меѓународните односи ќе се заклучи дека украинскиот конфликт беше предвидлив многу пред 2014 година. По Мајданската револуција веќе беше сосема јасно дека е само прашање на време кога ќе се случи крвав и неконтролиран конфликт. На 24 февруари 2022 година Русија, на повик на Доњеската и на Луганската Република, ја

започна својата специјална операција во Украина која имаше за цел да ја демитализира територијата на која живее доминантно население чиј мајчин јазик е рускиот. Иако европските челници повторуваа дека се изненадени и дека не верувале во намерата на Русија, сепак за многу кратко време стана јасно дека назад враќање нема. Наместо да се најдеше дипломатски начин за спроведување на минските договори, европските челници поддржани од нивните американски сојузници и покрај противењето на Русија, повторуваа дека местото на Украина е во НАТО.

На 2 март 2022 година, Генералното собрание на ОН, со 141 глас „ЗА“ ја поддржа Резолуцијата за осуда на руската инвазија на Украина и повика на итно повлекување на руските сили, нагласувајќи ја сè позасилената изолација на Русија на глобално ниво. Само пет држави Белорусија, Северна Кореја, Еритреја, Сирија и Русија се спротивставија. Ова гласање беше позитивен сигнал за Украина и за нејзините западни сојузници, кои во текот на целата криза тврдеа дека дејствијата на Русија не се само предизвик за европската безбедност, туку и на глобално ниво ги предизвикуваат принципите на суверенитет и неупотреба на сила содржани во Повелбата на ОН. Во однос на руската анексија на Крим и украинската криза, односите помеѓу Европа, САД и Русија претставуваат збир на реакции на големите сили. Различните интереси и историски врски со Источна Европа и Русија предизвикаа разлики во донесените одлуки по одредени прашања од страна на одредени европски држави и САД. Сите преземени мерки одат во насока на наметнување на санкции и напуштање на рускиот пазар, зајакнување на источното крило на НАТО со цел деескалација на конфликтот и реформи на ЕУ согласно со Процесот на стабилизација и асоцијација кој беше воведен од страна на Европската Унија во 1999 година. Сепак, и покрај големата поддршка за резолуцијата за осуда на Русија, имаше забележителни поделби меѓу земјите членки на ОН за тоа како да се одговори на кризата. Од гласањето се воздржаа Кина, Индија и Јужна Африка – држави од БРИКС. Бразил гласаше ЗА, а државите од Африка беа поделени, при што 28 ја поддржаа резолуцијата, а 25 беа воздржани или воопшто не гласаа, додека пак арапските земји од Персискиот Залив гласаа ЗА. Геополитичките фактори, економските притисоци и безбедносните закани, домашните политички спорови придонесоа за различни ставови на регионално и национално ниво во однос на украинската криза. Конфликтот помеѓу Русија и Украина е глобално безбедносно прашање, но одговорите на државите се условени од внатрешно-политичките проблеми и од надворешно-политичките приоритети.

Двете страни во конфликтот имаат сопствени објаснувања за корените на конфликтот и правото да ја зачуваат односно бранат својата национална безбедност. Украина тврди дека со барањето за членство во

НАТО се обидувала да најде начин да одговори на руската агресивна политика на нејзината територија, додека Русија тврди дека со неимплементацијата на минските договори кои требаше да ги гарантираат правата на руското население од една страна се загрозува животот и безбедноста на руската дијаспора, а со барањето за членство во НАТО се загрозува и безбедноста на Руската Федерација. Русија отиде чекор понатаму. Рускиот претседател Путин, отворено ја доведе во прашање историската легитимност на украинската државност и народ, инсистирајќи на тоа дека Русите и Украинците се „еден народ“, а вистинскиот суверенитет на Украина е можен само во партнерство со Русија.

Која е целта на руската инвазијата? Одговорот на ова прашање мора да го бараме во суштината на руската геополитика, која ги опфаќа сите начини на одлучување на Москва. Примарен императив на руската геополитика е домашната политичка консолидација за заштита од надворешни закани без разлика дали доаѓаат од блиското или пак од глобалното опкружување и проширувањето на своето регионално влијание особено во земјите од поранешниот Советски Сојуз, но и пошироко до максимални граници.

Со проширувањето на НАТО кон поранешниот советски блок се наруши клучниот императив за Русија. Тоа кај Москва создаде чувство на несигурност и небезбедност, и од соседните земји кои се приклучуваат на НАТО и од надворешните сили, а првенствено од САД кои се силни поддржувачи на проширувањето на Алијансата.

Во периодот помеѓу 1990-тите и раните 2000-ти години, Русија беше премногу слаба да го запре ширењето на НАТО во Централна Европа и балтичките земји. Меѓутоа, Москва во 2008 година и во 2014 година беше подготвена да војува во Грузија и во Украина. Во процесот на донесување одлуки за воени интервенции во поранешните советски држави, пресметката на Русија се темели на стратешка рамка во чија основа се пет услови/променливи: причина-настан/ситуација; локална поддршка; очекувана воена реакција; техничка изводливост; и релативно ниски очекувани политички и економски трошоци, а особено кога станува збор за невоен одговор на воената интервенција, како што се санкции или дипломатски ограничувања.

Овие пет услови се исполнети во случајот на руската воена интервенција на Грузија во 2008 година, а целта беше Русија да го поткопа стремежот на Грузија за пристапување во НАТО. Пресметките на Москва беа дека Грузија не е членка на НАТО, па оттука одговорот на западните сојузници ќе биде релативно ограничен и лесно ќе може да управуваат со трошоците. Грузиските воени сили беа многу послаби од руските, што технички, воената интервенција беше лесно изводлива. Петдневната

руско-грузиска војна наводно се водеше поради спорни територии, но вистинската цел на Москва беше геополитичка. Таа ги казни Грузијците и ги предупреди останатите за обидите за членство во НАТО, испраќајќи јасна порака до западните сојузници дека Русија со употреба на сила е подготвена да ги брани своите интереси надвор од својата територија и евентуално да ја поврати хегемонијата над некогашните држави членки на СССР.

И во случајот со Украина во 2014 година, сите услови беа исполнети. Евромајденската револуција којашто го сруши од власт прорускиот претседател на Украина, Виктор Јанукович, беше причина за почеток на руската интервенција. Најсилната локална поддршка за руската интервенција беше во Крим и во регионот Доњецк во источна Украина, но во остатокот од земјата поддршката беше ограничена. Во Крим, Русија веќе имаше свои трупи, логистички беше обезбедена и имаше директен пристап до регионите Доњецк и Луганск. Исто како и во случајот со Грузија, Украина не е членка на НАТО, а проценката на Москва беше дека Алијансата нема да интервенира во случај на руска воена интервенција. Стратешка цел на Русија беше да ја сруши новата прозападно ориентирана Влада на Украина и да го блокира членството во НАТО. Како краен резултат на воената интервенција беше анексијата на Крим и тековниот конфликт во источна Украина што се уште трае. Резултат од војната што избувна во источна Украина во 2014 година беа 14 000 мртви и околу 1,4 милиони раселени лица, доминантно руско население.

Реакција на руската анексија на Крим

Во однос на анексијата на Крим ќе ја разгледаме реакцијата на големите сили, што е од суштинско значење за разбирање за развојот на односите помеѓу Русија и Европа. Како и претходно низ историјата во период на други меѓународни кризи, така и во случајот со Украина, големите сили се тие што ги структурираат меѓународните односи. Во украинската криза директно беа вклучени држави коишто имаат силни врски со постсоветскиот регион - Германија и Полска, и држави коишто со помал обем беа вклучени во конфликтот - САД, Франција и Обединетото Кралство. Овие држави го обликуваат моделот на меѓународните коалиции во однос на прашањето за Русија.

- За Германија голем предизвик беше одржувањето на конзистентна надворешна политика, со што се наметна како клучен актер во европско-руските прашања. Нејзината лидерска улога беше забележана во нејзината решителност со санкции да одговори на руската анексија на Крим, но од друга страна, со цел за да избегне ескалација на состојбата

избегнуваше да распореди сили на НАТО и притоа ги држеше отворени каналите за комуникација со Русија. Во раната фаза на украинската криза, Германија реагираше со помирувачка реторика, во смисла дека и Русија и Европа треба да работат на стабилизација на земјата и да се спречи создавање на нови поделби во Европа. Германија уште од рана фаза го поддржа создавањето на „Контакт-група“ предводена од ОБСЕ (Boston Globe, 2014). Меѓутоа, по воениот упад на Русија на Крим и анексијата на Полуостровот, позицијата на Германија набргу се смени и таа се обедини со другите 27 членки на ЕУ и САД (Bundestag, 2014). Германија се согласи со наметнување забрана за патување и замрзнување имоти на руски политичари и бизнисмени, а форматот на Г-8 повеќе не постоеше (ABC, 2014). Уште во 2006 година германското Министерство за надворешни работи ја опиша нивната политика кон Русија како политика на „зближување преку економско испреплетување“, односно како најважниот мост помеѓу Европа и Русија, а нивното најголемо достигнување би бил успешната интеграција на Русија во меѓународниот поредок заснован на правила. (Stelzenmüller, 2009) Генерално, Германија се стреми да избегне ризични конфронтирачки потези кои би биле ризик за да ја нарушат политичката рамнотежа со Русија и дополнително да создадат домашни проблеми како на пример национализам и милитаризам. (Chivvis and Rid, 2009) Од друга страна, силната посветеност на Германија кон почитување на меѓународното право ја принуди да ја осуди анексијата на Крим. Креирањето на германската надворешна политика на сите нивоа го негува мултилатерализмот, меѓународните правила и градењето консензус. (Krause, 2004) Анексијата на Крим претставуваше предизвик за германската надворешна политика, бидејќи Германија е силен поддржувач на заедничката надворешна политика на ЕУ. ЕУ, како и Германија, постојано ги фаворизира нормите и правилата на моќта во меѓународните односи. Исто така, германско-руските односи се значајни за Германија не само од економска смисла, туку и од политичка, бидејќи сите се свртени кон Берлин како главен координатор за одговорот на ЕУ. (Janning, 2015)

- Позицијата на Варшава претставува антитезата на политиките на Берлин во смисла на барањето за големо воено засилување во НАТОчленките, давајќи му поддршка на Киев и повик за преземање на заеднички мерки за казнување и изолирање на Русија за нејзините дејствија во Украина. Украинската криза, го истакна подемот на Полска од нејзината маргинална позиција како нова членка на НАТО во 1999 година, во меѓу првите шест највлијателни земји денес. Полска вложи голем напор да му обезбеди континуиран западен курс на Киев. Со оглед на историското и дипломатско искуство на Полска и улогата што ја игра во

политиката на источното партнерство, ЕУ ја смета улогата на Полска за европски лидер во врска со украинското прашање и нема да презема никакви одлуки во врска со Украина без Полска. Таа е против руските побарувања за федерализација на Украина и силно се залага за членство во ЕУ на Украина (EUobserver, 2014). Полска го иницираше распоредувањето на советодавната мисија на Европската Унија во Украина, цивилна мисија на заедничката безбедносна и одбранбена политика на Европската Унија. (EEAS, 2019) Целта беше да им се помогне на украинските власти да го реформираат цивилниот безбедносен сектор. На барање на украинската Влада, мисијата официјално започна со работа на 1 декември 2014 година. (Deutsche Welle, 2015) Како одговор на анексијата на Крим, Полска, повикувајќи се на членот 4 од Северноатланскиот договор ги повика членките на НАТО на итен состанок, на којшто беше поставено прашањето дали

анексијата на Крим претставува прва фаза од руското делување во Украина.

Полска е една од најголемите земји од поранешните комунистички држави и со оглед на нејзината успешна демократска транзиција се смета за мост помеѓу Истокот и Западот. Недвосмислениот историски наратив ја принудува Полска на одбранбеноконфронтирачка позиција во однос на Русија, поддршка на Киев и зајакната улога на НАТО.

- Во однос на САД јасно е дека се во директен судир со Русија и изразија силна поддршка за проевропските сили во Украина уште во рана фаза на руско-украинскиот конфликт. Сериозноста на несогласувањето во врска со Украина ги доведе САД во ситуација на приспособување и координирање на санкциите со ЕУ. Уште во 2014 година, во тоа време потпретседателот на САД Џо Бајден, при посетата на Литванија и Полска изјави дека нема да се толерира никаква агресија кон НАТО-сојузниците. (White House, 2014) САД има моќни алатки со кои може да влијае на способноста на Русија да пристапи до глобалните банкарски и трговски системи. (Zarate, 2014) Падот на Берлинскиот ѕид се сметаше за триумф на решителноста на САД да ја бранат слободата и демократијата во Европа преку НАТО. Успешните демократски транзиции во централна и источна Европа во 1990-тите и 2000-тите години, ја докажуваат решителноста на САД и сојузниците за проширување на ЕУ и НАТО. Руската анексија на Крим во 2014 година, од страна на САД, беше протолкувана како напад против слободната волја за определување на државите. САД нема да дозволат Русија да го сруши европскиот безбедносен систем. Поделбата на товарот со ЕУ во однос на нејзините моќни економски ресурси, во минатото се покажа како клучен фактор за одржување на Украина. Украинската криза ги истакна трајните дилеми за промовирање на демократијата и ги принуди западните сојузници да преземат поодлучни чекори во однос на санкциите против Русија и зајакнувањето на НАТО.

- Франција застапа на страната на САД за преземање на построги санкции против Русија. Во споредба со нејзината улога како посредник во грузискиот конфликт, кога Франција се обиде да обезбеди консензус за тоа прашање, овојпат заема независен надворешнополитички став, преку кој ја осуди руската анексија и порача преку дијалог ситуацијата да деескалира. (Reuters, 2014) Франција го поддржа суспендирањето на учеството на Русија во Г-8 и ја откажа закажаната посета на Русија на нејзините министри за надворешни работи и за одбрана, меѓутоа одлучи да не ја откаже посетата на Путин на Франција во јуни 2014 година за да ја прослави седумдесетгодишнината од истоварувањето во Нормандија. Франција се зака ни со пошироки економски санкции кога проруските сепаратисти упаднаа во владините згради во источна Украина. Од друга

страна, Франција не само што се спротивстави на секое спомнување на украинското членство во ЕУ, туку сакаше да потврди дека Украина никогаш нема да стане членка (EU observer, 2014). Визијата на Франција е ЕУ составена од концентрични кругови, каде што во центарот се главните носечки држави на Унијата, а на периферијата придружни членки како Турција и Украина. (Adler-Nissen, 2014) Франција е силен поддржувач на членот 5 од НАТО- договорот, со сериозност за предизвиците за кредибилитетот на НАТО како колективна одбранбена алијанса, меѓутоа од друга страна пак, Франција јасно стави до знаење дека воената акција во Украина сама по себе нема да биде опција. (Ministère de la Défense, 2013)

- Обединетото Кралство, традиционално презема сериозни санкции против Русија во однос на Руската анексија на Крим. Воената соработка и одбранбениот извоз се трајно намалени, а се донесоа одлуки за намалување на европската зависност од рускиот извоз на енергија, односно се преземаа мерки за заштита од повторно кршење на меѓународните норми. (Guardian, 2014) Обединетото Кралство и покрај добрите односи со Русија развиени со текот на годините одлучи да ја прекине сета воена соработка и одбранбен извоз во Русија и ги повика своите европски сојузници да го следат примерот. По воениот упад на Русија во Крим, министерот за надворешни работи на Обединетото Кралство беше прв висок западен функционер кој ја посетил Украина. Обединетото Кралство повика на сериозно засидување на НАТО и спроведување на вежби во балтичките држави и во источноевропските земји членки на НАТО како начин Русија да се увери за решителноста во почитувањето на членот 5 од НАТО-договорот. Руската анексија на Крим, претставува остветување за Обединетото Кралство, поаѓајќи од фактот дека Стратегијата за национална безбедност на Обединетото Кралство од 2010 година, конвенционалниот напад против НАТО го рангира во категоријата со најнизок приоритет и во однос на неговата веројатност и неговиот ефект. (U.K. Ministry of Defence, 2010). Обединетото Кралство е во поповолна позиција од другите европски големи сили бидејќи не се потпира на рускиот гас и нема значајни договори за трговија.

Регионален одговор на руската инвазија на Украина

Позиционирањето на Кина во однос на украинската криза е концентрирано од неколку интереси. Кина е во постојана заложба за пријателски односи со Русија, најмногу поради економски интереси и заеднички ставови околу светскиот поредок. Како второ, Кина не сака да ги влоши односите со САД и Европа, сè со цел одржување на нејзиниот континуиран економски развој. Пекинг е врзан за принципите кои долго

време се начела на неговата надворешна политика, а тоа е важноста за заштита на територијалниот интегритет и суверенитет на сите држави. Руското признавање на независноста на Доњецк и Луганск, потенцијално претставува паралела за американската поддршка за Тајван, за кој Пекинг тврди дека е дел од Кина.

Откако започна нападот на Русија, Кина официјално зазема позиција на неутралност, но всушност согласно со преземените политики кон Москва оддава впечаток на наклонетост и поддршка. Во ОН Пекинг беше воздржан наместо да стави вето на резолуцијата на Советот за безбедност со која се повикува Русија да се повлече од Украина. Во исто време, Пекинг ѝ дава значителна морална и политичка поддршка на Москва со прифаќање на рускиот наратив дека нејзините дејствија се резултат на легитимните безбедносни грижи предизвикани од проширувањето на НАТО кон Исток, како и кршење на меѓународното право само во границите во кои претходно тоа го сторија САД. Очигледно е дека Кина, украинската криза ја следи преку објективот на нивната конфронтација со САД, па неретко во реториката против САД се појавува и прашањето за статусот на Тајван. Кина претпочита да ги повикува страните во конфликтот да го решат спорот преку дипломатски преговори. Односно, Пекинг настојува да не биде премногу изложен на критики од Запад, а истовремено да ја искористи секоја можна ситуација во своја полза. Кина не учествува во санкциите коишто ѝ ги вовеле Западот на Москва. Кина дури и ги подобри трговските и финансиските врски со Москва, а прашањата кои се конфликтни за овие две држави воопшто не се на дневен ред.

Индија остана воздржана при гласањето за резолуцијата на Генералното собрание на ОН. Кога Русија ја нападна Украина, Индија веднаш се најде во центарот на вниманието како пријател на Москва и земја која традиционално сака да се прикаже себеси како најголема демократија во светот. САД и европските земји вршеа притисок врз Индија да не застане на страната на Москва, а украинскиот амбасадор во Њу Делхи замоли Индија да ја прекине својата политичка поддршка за Русија. Индија одбра да биде неутрална меѓутоа со очигледна наклонетост кон Русија. Неколку пати се воздржа за гласањето за санкции и осуда на нападот на Русија. (The Hindu, 2022) Индија и Русија споделуваат стратешко партнерство кое датира од Студената војна, а се однесува на воено-техничката соработка, што резултираше со тоа што повеќе од 60 отсто од вооружувањето и одбранбените системи на Индија се од руско потекло. (Cameron, 2009) Во 2018 година, Њу Делхи потпиша договор вреден 5,43 милијарди долари со Москва за купување на ракетниот систем С-400. Индија вешто ги балансира односите со големите сили како што се САД,

Кина и Русија. Таа е член на Шангајската организација за соработка предводена од Кина и Русија. Исто така, има трилатерални односи со САД и Јапонија и со Русија и Кина. Ин дија не е загрижена за дипломатските предизвици околу руската инвазија, а нејзиниот фокус се однесуваше на евакуација на 20.000 индиски студенти. Меѓутоа, Индија нема да може да ги игнорира стратешките предизвици и последици што ќе ги донесе војната во Украина. Тука спаѓаат негативните економски последици од санкциите кон Русија и потенцијалот за натамошно продлабочување на односите меѓу Русија и Кина.

Турција гласаше ЗА резолуцијата на Генералното собрание, бидејќи сепак конфликтот во Украина е голем проблем за Турција кој се заканува не само да ги оштети односите на Анкара со Москва, туку и нанесува штета на турската економија, зголемувајќи ги трошоците за енергија и спречувајќи ги руските и украинските туристи да ја посетат Турција. Се проценува дека падот на туризмот може да значи до 6 милијарди долари изгубени приходи за Турција. Турција изрази силна поддршка за суверенитетот и територијалниот интегритет на Украина, но исто така се обиде да ги минимизира тензиите со Русија и се воздржа од гласањето за суспендирање на Русија од Советот на Европа на 25 февруари 2022 година. На 1 март 2022 година, Турција објави дека нема да воведо санкции кон Русија, штитејќи ги сопствените „национални интереси“, ставајќи се во улога на актер кој може да преговара со Русија. Турција се обиде да ги ограничи ризиците од ескалација, со забрана на премин на воените бродови на НАТО и Русија во теснецот Босфор и овозможи еден избалансиран пристап кон конфликтот. **Геополитичко будење на Европа**

Како реакција на руската инвазија на Украина, ЕУ примени цел пакет на мерки, во кои спаѓаат жестоките економски санкции и активирање на Европскиот фонд за опремување на Украина со оружје. Руската инвазија на Украина го поттикна геополитичкото будење на Европа. Војната трајно ќе ја преобликува европската безбедносна архитектура, а ЕУ ќе ги примени сите мерки за да ја врати контролата врз својата политичка, стратешка и енергетска иднина. Самитот во Версај кој се одржа во март оваа година, беше фокусиран на европската енергетска независност и на европската одбрана. Руската инвазија на Украина ја принуди ЕУ да се справи со меѓусебно поврзаните безбедносни и економски предизвици, користејќи комбинирани геополитички и геоекономски алатки. За кратко време ЕУ усвои пакет мерки и жестоки санкции, со последици што ќе се почувствуваат во сите земји членки на Унијата, но целта е колапс на руската економија. Санкциите се насочени

кон технолошки трансфери, руски банки и руски сметки, а Русија се соочи со изолација без преседан, бидејќи ова беше најстрогиот пакет санкции што Унијата досега го има спроведено. Следуваа санкции коишто вклучуваат ограничување на Русија да тргува во долари, евра, фунти и јени како дел од глобалната економија и запирање на нејзините можности за финансирање и унапредување на руската војска и санкционирање на втората по големина банка во Русија. Министерите за надворешни работи на балтичките земји побараа Русија да биде отсечена од SWIFT, глобалниот посредник за финансиските трансакции на банките. Набрзу потоа беше објавено дека големите руски банки ќе бидат отстранети од SWIFT, но со ограничена пристапност за да се обезбеди континуирана способност за плаќање за пратките на гас. САД воведоа контрола на извозот, нова санкција фокусирана на ограничување на рускиот пристап до високотехнолошки компоненти, хардвер и софтвер, кои се направени со какви било делови или интелектуална сопственост од САД. На 27 февруари 2022 година ЕУ објави дека го затвора својот воздушен простор за руски авиокомпаниии. Трендот на санкции во следниот период ќе се интензивира бидејќи низа европски гасни и нафтени компании - вклучувајќи ги Бритиш Петрол, Шел и Еквинор - ги повлекуваат своите руски инвестиции, погодувајќи го Кремљ онаму каде што најмногу може да се наштети: неговиот енергетски сектор. Со овие геополитички мерки ЕУ укажува дека е подготвена да ја плати високата цена на енергенсите.

На 28 февруари 2022 година како одговор на руската инвазија ЕУ одобри нови мерки кои вклучуваа забрана за трансакции со руската централна банка и пакет за поддршка од 500 милиони евра за финансирање, опрема и набавки наменети за украинските вооружени сили. ЕУ ја одобри суспензијата на радиодифузните активности во ЕУ на „Спутник“ и „Русија денес“, сè додека не се стави крај на агресијата врз Украина и сè додека Руската Федерација и нејзините придружни медиуми не престанат да спроведуваат дезинформации и манипулација со информации против ЕУ и нејзините земји членки.

Советот на ЕУ воведо дополнителни рестриктивни мерки во однос на извозот на стоки за поморска навигација и радиокомуникациска технологија во Русија. Истиот месец следуваа нов пакет економски и индивидуални санкции против Русија којшто вклучуваа забрана за трансакции со одредени државни претпријатија, нови инвестиции во рускиот енергетски сектор, построги извозни ограничувања во однос на стоки со двојна употреба, како и стоки и технологија што може да придонесат за технолошкото унапредување на рускиот одбранбен и безбедносен сектор. ЕУ исто така воведо и трговски ограничувања за железо, челик и луксузни стоки.

На внатрешен план, ЕУ почна да ги ублажува предизвиците што директно ги засегаат европските држави. Креаторите на политиките во Брисел ја активираа Директивата за привремена заштита, изработена во 2001 година, која досега никогаш не се користеше. Овој механизам за итни случаи дава заштита на голем број украински бегалци, вклучително и право на престој, како и пристап до пазарот на трудот, медицинска помош и образование. За директно да ги поддржи луѓето во Украина, ЕУ најави и важен пакет хуманитарна и финансиска помош.

Со ставање во функција на Европскиот мировен фонд (иницијатива прогласена за оперативна во јули 2021 година со цел да се пополнат финансиските празнини во заедничката безбедносна и одбранбена политика на ЕУ и билатералната поддршка на земјите партнери во делот на одбраната) ЕУ се постави како клучен безбедносен актер во оваа нова геополитичка средина. Овој инструмент ќе обезбеди 500 милиони евра за опремување на Украина со оружје. Најдраматичен пресврт во својата одбранбена политика направи Германија, со најава на посебен фонд од 100 милијарди евра за трошоци за одбрана во следните четири години и постојана посветеност на повеќе од два отсто од годишните трошоци за одбрана. Покрај Германија и Шведска најави дека ќе ги зголеми трошоците за одбрана, а Романија и Латвија имаат за цел да ги зголемат трошоците за одбрана на 2,5 отсто од нивниот БДП. Исто така, Полска најави дека до 2023 година планира да ги зголеми трошоците за одбрана на три отсто. Данска значително ќе го зголеми буџетот за одбрана и ќе се обиде да стане независна од рускиот природен гас како одговор на руската инвазија на Украина и постепено ќе ги зголемува трошоците за одбрана за да достигне 2 отсто од БДП до 2033 година, што е еквивалентно на зголемување на годишните трошоци за одбрана од околу 2,65 милијарди долари.

Сета оваа нова геополитичка игра, претставува политика за враќање на моќта на ЕУ и предизвик овие напори да останат одржливи. Зголемувањето на трошоците за одбрана од страна на одредени земји членки на ЕУ е важна почетна точка, но овие напори мора да се преточат во координација на ниво на цела ЕУ. Координираното користење на Европскиот одбранбен фонд и програмата за задолжување за финансирање на европската одбрана, слична на напорите за ублажување на последиците од пандемијата, треба да ѝ овозможи на ЕУ да се засили против конвенционалните и хибридни закани. Во случај на дестабилизација на балтичките земји или на северните земји членки од страна на Русија, зајакнувањето на отпорноста е основен услов за создавање капацитети коишто ќе одговорат на идните предизвици.

Сепак, за да стане геополитички актер, ЕУ треба да ја стави во функција веќе воспоставената безбедносна структура, односно членот 44 од

Договорот за Европската Унија, преку кој ЕУ го делегира извршувањето на безбедносната задача на група држави кои сакаат и можат да дејствуваат во областа на безбедноста и одбраната. За таа цел, НАТО и земјите партнери треба да најдат поддршка во борбените групи на ЕУ, мултинационални воени единици за брз одговор создадени во 2003 година, единици коишто никогаш претходно не се употребени. За сето ова да биде одржливо, ЕУ треба да ја промени политиката кон балканските земји. Преговорите за влез во ЕУ со овие земји се во застој, што претставува причина тие да бараат партнерство надвор од ЕУ, особено со Кина, Турција и Русија. Останатите држави кои не се членки на ЕУ се плашат дека ќе станат жртви на руската агресија, а заканата што произлегува од руското влијание треба да ја зајакне соработката и соседската безбедносна политика помеѓу ЕУ и државите кандидати за членство во Унијата.

Секако војната во Украина ќе ја принуди ЕУ да ги диверзифицира своите извори на енергија, а креаторите на политиките ќе треба да го подготват населението за повисоки цени на енергијата и сериозна инфлација, пред да ги почувствуваат последиците од санкциите. За да се зајакне европската одбрана, а одбранбените напори на ЕУ да бидат одржливи, потребна е одржлива политичка волја. По случувањата во Украина, одредени членки на ЕУ применуваат многу пореален пристап во консултациите со источноевропските партнери и изразуваат спремност за долгорочни промени за нивната улога во европската одбрана. Згрижувањето на голем број бегалци од страна на источноевропските земји членки укажува на промена во претходното однесување со мигрантите од сириската граѓанска војна. ЕУ е свесна дека не смее да си дозволи недостаток на координација, па дури и земјите кои традиционално се претпазливи за одбранбената соработка преку ЕУ веќе го преиспитуваат својот став. Под услов земјите членки на ЕУ да се согласат за огромните инвестиции во одбраната на ЕУ, ќе следува координација на напорите за заемно поврзување и истовремено обезбедувајќи компатибилност со НАТО. По овие прашања европските држави сè уште не покажуваат потребен степен на координација. Проектот за воена мобилност наречен „Постојана структурирана соработка за безбедност и одбрана на ЕУ (PESCO)“, е дефиниран како стратешка платформа што без грешки ќе обезбеди брзо испраќање на воен персонал и опрема низ цела ЕУ преку железница, копнен пат, воздух или од море.

Многу прашања остануваат отворени во однос на координирата политиката на земјите членки на Унијата.

Заклучок

Руската инвазија, претставува сериозно кршење на меѓународното право и сериозна закана за европската, но и глобалната безбедност. Украинскиот конфликт ќе остави трајни последици врз глобалната безбедносна архитектура, има силен импакт врз глобалната инфлација, глобалната сиромаштија, глобалниот недостаток на храна и суровини. Но, секако ќе остави и трајни последици врз европскиот континент. Државите членки на Европската Унија во однос на Русија постојано се воде од нивните национални интереси. Додека едни, како Полска на пример, ја разбираа Русија како потенцијална закана, други, како Германија и Унгарија на пример, во Русија гледаа партнер. Трети пак, кои немаа изградено никакви трговски врски со Русија, како Шпанија на пример, не се ни вдлабочуваа по прашањето за градење заедничка политика кон Русија. Кулминацијата на неусогласените политики на Унијата во однос на

Русија се случи кон крајот на 2021 година. Иако Русија трупаше војски на граничната линија со Украина и постојано укажуваше дека Унијата како гарант на минските договори не сторила ништо за нивна имплементација, челниците на европските држави не ја сфаќаа сериозно заканата која се повеќе беше извесна дека ќе се случи и реториката на Москва ја толкуваа како блеф. Неусогласеноста на политиките на државите членки на ЕУ доминира и во време на траење на конфликтот во Украина. Додека едни заговараат најтврди санкции и се придржуваат кон нив, други тргнувајќи од заштита на своите национални интереси водат сопствени политики и понатаму остваруваат трговски врски со Русија посебно во енергетскиот сектор. Но и покрај сите несогласувања, Унијата успева некако да ги амортизира барањата на државите и да гради нееднакви политики зависно од тоа дали државите излегуваат на море или не.

Најзагрижувачкото прашање по безбедноста на Унијата, сигурно не е инфлацијата, бегалците или недостатокот на енергенци, репроматеријали и храна. Прашањето на кое Европејците немаат одговор е како да се изгради адекватна безбедносна структура која ќе може да се спротивстави на нуклеарна сила како Русија, а притоа да не се ризикува да се предизвика нуклеарна војна.

Дипломатијата на Унијата потфрли. Конфликтот не се реши по пат на дијалог и соработка туку ескалираше во воен конфликт од кој, на крајот, најголем губитник секако ќе биде Украина. Веројатноста дека Русија ќе излезе како воен победник со освоени територии е сè поголема, но цената што ќе ја плати ќе ја врати Русија во времето на осумдесеттите години од минатиот век. За волја на вистината и европскиот континент ќе трпи огромни последици за чија санација ќе бидат потребни години и по завршување на конфликтот. Недовербата на релација ЕУ – Русија ќе треба време за да се омекне, за кое време пазарот ќе си наоѓа нови патишта, па така економиите на европските држави и Руската Федерација веројатно во нашиот животен век нема да ги видиме развиени на нивото пред украинскиот конфликт.

Во глобални рамки Кина и Индија како земји кои заедно имаат популација од над 2 милијарди жители ќе имаат големо влијание врз идните глобални безбедносни предизвици, додека малите и средните државите од Блискиот Исток, азискиот и африканскиот континент ќе пробаат да градат свои независни политики приближувајќи се кон страната каде имаат поголем интерес, притоа заборавајќи на традиционалните врски.

Литература

ABC News, (2014). Angela Merkel says Russia no longer in the G8, March 21.

- Adler-Nissen, R. (2014). *Opting Out of the European Union: Diplomacy, Sovereignty and European Integration*, Cambridge University Press.
- Boston Globe, (2014). Putin agrees to 'contact group' to talk about Ukraine, Germany says, March 2.
- Bundestag, (2014). Kanzlerin Merkel droht Russland mit Sanktionen (Chancellor Merkel Threatens Russia with Sanctions), Berlin: Deutscher Bundestag, March 13.
- Cameron, S. M. (2009). *Phoenix from the Ashes*, ANU E Press, Camberra.
- Chivvis, C.S. and Rid, T. (2009). *The Roots of Germany's Russia Policy, Survival*, vol. 51 (2).
- Deutsche Welle, (2015). Reforming police by EU standards: can it be successful, Юрій Шеїко.
- Guardian, (2014). Crimea crisis: David Cameron dares to poke the Russian bear, March 21.
- Stelzenmüller, C. (2009). Germany's Russia question: a new Ostpolitik for Europe, *Foreign Affairs*, vol. 88 (2).
- Haidar, S. (2022). India abstains from Human Rights Council vote to probe Russian actions, *The Hindu*, March 04.
- EU observer, (2014). Centre-right leaders give Ukraine hope of EU membership, March 7
- Kulesa, L. (2016). *Towards a New Equilibrium: Minimising the risks of NATO and Russia's new military postures*, European Leadership Network.
- Krause, J. (2004). *Multilateralism: behind European views*, *The Washington Quarterly*, vol. 27 (2).
- Janning, J. (2015). German foreign policy and the EU: Leader by default?, *ECFR commentary*, 2 May.
- Ministere de la Défense, (2013). *Livre blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale* [The White book on National Defence and Security].
- Reuters. (2014). France puts off defence, foreign ministers visit to Moscow, March 17.
- European Commission, (2019). *Military and civilian missions and operations*. EEAS - European External Action Service.
- White House, (2014). Remarks to the Press by Vice President Joe Biden, President Dalia Grybauskaitė of Lithuania and President Andris Berzins of Latvia, March 19.
- Zarate, J.C. (2014). Making Russia pay for its actions in Ukraine, *Washington Post*, March 7.

UKRAINE CRISIS AS A GLOBAL SECURITY CHALLENGE***Abstract***

Russia's invasion of Ukraine - Europe's worst security crisis in decades - has prompted the EU to make unprecedented decisions on EU security, defence and enlargement. For the first time, decisions have been made to deliver deadly weapons to a third country and decisions to strengthen defence co-operation amid a new perception of the threat. The 2001 Temporary Protection Directive, which grants temporary residence to Ukrainian refugees, was activated for the first time. The overwhelming support for the UN resolution condemning the Russian invasion clearly proves that countries around the world see the invasion as an attack on global norms. However, policy makers in certain countries are managing the crisis in terms of their national interest. This paper will analyse the differences in regional and national attitudes regarding the events in Ukraine, ie geopolitical, economic and security factors that influence decision-making to deal with the Ukrainian crisis.

Keywords: crisis, international security, international relations, cooperation

Introduction

If we read the works of Kissinger, Brzezinski, Huntington and many other top experts in international relations, we will conclude that the Ukrainian conflict was predictable long before 2014. After the Maidan revolution, it was already quite clear that it was only a matter of time before a bloody and uncontrolled conflict took place. On February 24, 2022, Russia, at the call of the Donetsk and Luhansk republics, launched its special operation in Ukraine aimed at demilitarizing the territory inhabited by a dominant Russian-speaking population. Although European leaders reiterated that they were surprised and did not believe in Russia's intentions, it soon became clear that there was no going back. Instead of finding a diplomatic way to implement the Minsk agreements, European leaders backed by their US allies, despite Russian opposition, reiterated that Ukraine's place is in NATO.

On March 2, 2022, the UN General Assembly, with 141 votes in favour, supported the resolution condemning the Russian invasion of Ukraine and called for the immediate withdrawal of Russian forces, emphasizing the growing isolation of Russia globally. Only five countries, Belarus, North Korea, Eritrea, Syria and Russia, opposed it. The vote was a positive signal for Ukraine and its Western allies, who throughout the crisis have argued that Russia's actions are not only a challenge to European security, but also a global challenge to the principles of sovereignty and non-use of force contained in the

UN Charter. . Regarding the Russian annexation of Crimea and the Ukrainian crisis, relations between Europe, the United States and Russia are a set of reactions of the great powers. Different interests and historical ties with Eastern Europe and Russia have caused differences in decisions on certain issues by certain European countries and the United States. All measures taken are aimed at imposing sanctions and leaving the Russian market, strengthening the eastern wing of NATO in order to de-escalate the conflict and EU reforms in accordance with the Stabilization and Association Process introduced by the European Union in 1999. However, despite strong support for a resolution condemning Russia, there have been marked divisions among UN member states over how to respond to the crisis. China, India and South Africa - BRICS countries abstained. Brazil voted in favour, and African countries were divided, with 28 in favour of the resolution, 25 abstaining or not voting at all, while the Gulf Arab states voted in favour. Geopolitical factors, economic pressures and security threats, domestic political disputes have contributed to differing views at the regional and national levels on the Ukraine crisis. The conflict between Russia and Ukraine is a global security issue, but the answers of the states are conditioned by internal political problems and foreign policy priorities.

Both sides in the conflict have their own explanations for the roots of the conflict and the right to preserve or defend their national security. Ukraine claims that by applying for NATO membership it was trying to find a way to respond to Russia's aggressive policy on its territory, while Russia claims that the non-implementation of the Minsk Agreements, which were supposed to guarantee the rights of the Russian population, endangers life and the security of the Russian diaspora, and the application for NATO membership, on the other hand, endangers the security of the Russian Federation. Russia went a step further. Russian President Vladimir Putin has openly questioned the historical legitimacy of Ukraine's statehood and people, insisting that Russians and Ukrainians are "the same people" and that Ukraine's true sovereignty is possible only in partnership with Russia.

What is the purpose of the Russian invasion? The answer to this question must be sought in the essence of Russian geopolitics, which encompasses all of Moscow's decision-making methods. The primary imperative of Russian geopolitics is domestic political consolidation to protect against external threats whether coming from the local or global environment and expanding its regional influence, especially in the countries of the former Soviet Union but also and beyond.

NATO enlargement in to the states of the former Soviet bloc has undermined a key imperative for Russia. This has created a sense of insecurity in Moscow, both from neighbouring countries that are joining NATO and from

outside forces, primarily from the United States, which is a strong supporter of the Alliance's enlargement.

Between the 1990s and the early 2000s, Russia was too weak to stop NATO from expanding into Central Europe and the Baltic states. However, in the period between 2008 and 2014, Moscow was ready for combat in Georgia and Ukraine. In the process of decision making on military interventions in the former Soviet states, Russia's calculation is based on a strategic framework based on five conditions / variables: cause-event / situation; local support; expected military response; technical feasibility; and relatively low expected political and economic costs, especially when it comes to non-military response to military intervention, such as sanctions or diplomatic restrictions.

These five conditions were met in the case of Russia's military intervention in Georgia in 2008, which aimed to undermine Russia's aspirations to join NATO. Moscow's calculations were that Georgia is not a NATO member, so the Western Allies' response will be relatively limited and they will be able to easily manage costs. The Georgian military was much weaker than the Russian, which technically made military intervention easily feasible. The five-day Russian-Georgian war was reportedly fought over disputed territories, but Moscow's real goal was geopolitical. She punished the Georgians and warned others about NATO membership attempts, sending a clear message to Western allies that Russia was ready to use force to defend its interests outside its territory and eventually regain hegemony over the former Soviet Union.

Identical, in the case of Ukraine in 2014, all conditions were met. The Euromaidan revolution that toppled pro-Russian President of Ukraine Viktor Yanukovich was the reason for the beginning of the Russian intervention. The strongest local support for Russian intervention was in Crimea and the Donbas region in eastern Ukraine, but in the rest of the country support was limited. In Crimea, Russia has already had its troops, was logistically secured, and had direct access to the Donetsk and Luhansk regions. As in the case of Georgia, Ukraine is not a NATO member, and Moscow's assessment was that the Alliance would not intervene in the event of Russian military intervention. Russia's strategic goal was to overthrow Ukraine's new pro-Western government and block NATO membership. The end result of the military intervention was the annexation of Crimea and the ongoing conflict in eastern Ukraine. The result of the war that broke out in eastern Ukraine in 2014 was 14,000 dead and about 1.4 million displaced people, a predominantly Russian population.

Reaction to the Russian annexation of Crimea

Regarding the annexation of Crimea, we will consider the reaction of the great powers, which is essential for understanding the development of relations between Russia and Europe. As before in history, in times of other international crises, so in the case of Ukraine, the great powers are the ones who structure international relations. The Ukraine crisis directly involved countries with strong ties to the post-Soviet region - Germany and Poland, and countries that were less involved in the conflict - the United States, France and the United Kingdom. These countries are shaping the model of international coalitions on the issue of Russia.

- For Germany, a major challenge was maintaining a consistent foreign policy, thus establishing itself as a key player in European-Russian affairs. Her leadership role was noted in her determination to respond with sanctions to Russia's annexation of Crimea, but on the other hand, in order to avoid escalation of the situation, she avoided deploying NATO forces while keeping the channels of communication with Russia open. In the early stages of the Ukraine crisis, Germany reacted with conciliatory rhetoric, in the sense that both Russia and Europe should work to stabilize the country and prevent the creation of new divisions in Europe. Germany has supported the creation of an OSCE-led Contact Group from an early stage (Boston Globe, 2014). However, after Russia's military invasion of Crimea and the annexation of the peninsula, Germany's position soon changed and it united with the other 27 EU and US members (Bundestag, 2014). Germany agreed to impose a travel ban and freeze the assets of Russian politicians and businessmen, and the G8 format no longer existed (ABC, 2014). As early as 2006, the German Foreign Ministry described their policy towards Russia as a policy of "rapprochement through economic entanglement", ie the most important bridge between Europe and Russia, and their greatest achievement would be Russia's successful integration into the international order based on rules. . (Stelzenmüller, 2009) In general, Germany seeks to avoid risky confrontational moves that would risk upsetting the political balance with Russia and further creating domestic problems such as nationalism and militarism. (Chivvis and Rid, 2009) On the other hand, Germany's strong commitment to respect for international law has forced it to condemn the annexation of Crimea. The creation of German foreign policy at all levels fosters multilateralism, international rules and consensus building. (Krause, 2004) The annexation of Crimea was a challenge for German foreign policy, as Germany is a strong supporter of the EU's common foreign policy. The EU, like Germany, has consistently favoured the norms and rules of power in international relations. Also, German-Russian relations are important to Germany not only economically but also politically, as they all turn to Berlin as the main coordinator for the EU response. (Janning, 2015)

- Warsaw's position is the antithesis of Berlin's policies in terms of the demand for major military reinforcements in NATO members, giving support to Kyiv and calling for joint measures to punish and isolate Russia for its actions in Ukraine. The Ukraine crisis marked the rise of Poland from its marginal position as a new NATO member in 1999, among the top six most influential countries today. Poland has made great efforts to provide Kyiv with a continuous western course. Given Poland's historical and diplomatic experience and the role it plays in Eastern Partnership politics, the EU considers Poland's role as a European leader on the Ukrainian issue and will not take any decisions on Ukraine without Poland. It opposes Russia's demands for the federalization of Ukraine and strongly advocates for Ukraine's EU membership (EU observer, 2014). Poland has initiated the deployment of the European Union Advisory Mission in Ukraine, a civilian mission of the European Union Common Security and Defence Policy. (EEAS, 2019) The aim was to assist the Ukrainian authorities in reforming the civilian security sector. At the request of the Ukrainian government, the mission officially began operations on December 1, 2014. (Deutsche Welle, 2015) In response to the annexation of Crimea, Poland, citing Article 4 of the North Atlantic Treaty, summoned NATO members to an emergency meeting to ask whether the annexation of Crimea was the first phase of Russian action in Ukraine.

Poland is one of the largest countries of the former communist states and, given its successful democratic transition, is considered a bridge between east and west. The unequivocal historical narrative forces Poland to a defensive-confrontational position towards Russia, support for Kyiv and the strengthened role of NATO.

- Regarding the United States, it is clear that they are in direct conflict with Russia and have expressed strong support for the pro-European forces in Ukraine at an early stage of the Russian-Ukrainian conflict. The seriousness of the disagreement over Ukraine has put the United States in a position to adjust and coordinate sanctions with the EU. Back in 2014, then-US Vice President Joe Biden, during a visit to Lithuania and Poland, said that no aggression against NATO allies would be tolerated. (White House, 2014) The United States stressed that they have powerful tools that can influence Russia's ability to access global banking and trading systems. (Zarate, 2014) The fall of the Berlin Wall was seen as a triumph of the United States' determination to defend freedom and democracy in Europe through NATO. Successful democratic transitions in Central and Eastern Europe in the 1990s and 2000s demonstrate the determination of the United States and its allies to enlarge the EU and NATO. Russia's annexation of Crimea in 2014 by the United States was interpreted as an attack on the free will of the states. The United States won't allow Russia to overthrow the European security system. Sharing the burden

with the EU in terms of its powerful economic resources has in the past proved to be a key factor in keeping Ukraine afloat. The Ukraine crisis has highlighted persistent dilemmas in promoting democracy and forced Western allies to take more decisive steps in terms of sanctions against Russia and the strengthening of NATO.

- France has sided with the United States in imposing tougher sanctions on Russia. Compared to its role as mediator in the Georgian conflict, when France sought to secure a consensus on the issue, this time it took an independent foreign policy stance, condemning Russia's annexation and urging dialogue to de-escalate the situation. (Reuters, 2014) France supported the suspension of Russia's participation in the G8 and cancelled a scheduled visit of Russia to its foreign and defence ministers, but decided not to cancel Putin's visit to France in June 2014 for to celebrate the seventieth anniversary of the landing in Normandy. France has threatened broader economic sanctions as pro-Russian separatists stormed government buildings in eastern Ukraine. France, on the other hand, not only opposed any mention of Ukraine's EU membership, but wanted to confirm that Ukraine would never become a member (EU observer, 2014). France's vision for the EU was described as a sort of confederation with concentric circles, centred on the Union's main carriers, than other circle for the ex-eastern states and the peripheral circle with states such as Turkey and Ukraine. (Adler-Nissen, 2014) France is a strong supporter of Article 5 of the NATO Treaty, with serious challenges to NATO's credibility as a collective defence alliance, but on the other hand, France has made it clear that military action in Ukraine is not in itself to be an option. (Minister of Defence, 2013)

- The United Kingdom has traditionally taken serious sanctions against Russia over its annexation of Crimea. Military cooperation and defence exports have been permanently reduced, and decisions have been made to reduce Europe's dependence on Russian energy exports, ie measures have been taken to protect against re-violation of international norms. (Guardian, 2014) The United Kingdom, despite the good relations with Russia developed over the years, decided to suspend all military cooperation and defence exports to Russia and called on its European allies to follow suit. Following Russia's military incursion into Crimea, the United Kingdom's foreign minister was the first senior Western official to visit Ukraine. The United Kingdom has called for serious NATO reinforcements and exercises in the Baltic States and Eastern European NATO member states as a way to reassure Russia of its resolve to abide by Article 5 of the NATO treaty. Russia's annexation of Crimea is a wake-up call for the United Kingdom, based on the fact that the United Kingdom's 2010 National Security Strategy ranks the conventional NATO offensive as the lowest priority in terms of its likelihood and effectiveness. (U.K. Ministry of

Defence, 2010). The United Kingdom is in a better position than other major European powers because it does not rely on Russian gas and has no significant trade agreements.

Regional response to the Russian invasion of Ukraine

China's position on the Ukraine crisis is concentrated in several interests. China is constantly committed to friendly relations with Russia, largely because of economic interests and common views on the world order. Second, China does not want to worsen relations with the United States and Europe in order to maintain its continued economic development. Beijing is committed to the principles that have long been the basis of its foreign policy, and that is the importance of protecting the territorial integrity and sovereignty of all states. Russia's recognition of the independence of Donetsk and Luhansk is potentially a parallel to US support for Taiwan, which Beijing claims is part of China.

Since the beginning of the Russian invasion, China has officially taken a position of neutrality, but in fact, in accordance with the policies undertaken towards Moscow, it gives the impression of affection and support. At the UN, Beijing refrained from vetoing a Security Council resolution calling on Russia to withdraw from Ukraine. At the same time, Beijing gives significant moral and political support to Moscow by accepting the Russian narrative that its actions are the result of legitimate security concerns posed by NATO enlargement to the east, as well as violations of international law, but only within the borders which previously was violated by the United States. It is obvious that China is following the Ukrainian crisis through the lens of their confrontation with the United States, so it is not uncommon for the issue of Taiwan's status to appear in the rhetoric against the United States. China prefers to call on the conflicting parties to resolve the dispute through diplomatic negotiations. In other words, Beijing is trying not to be too exposed to criticism from the West, and at the same time to use every possible situation to its advantage. China is not taking part in the sanctions imposed by the West on Moscow. China has even improved its trade and financial ties with Moscow, and issues of conflict between the two countries are not on the agenda at all.

India abstained from voting on the UN General Assembly resolution. When Russia invaded Ukraine, India immediately found itself in the spotlight as a friend of Moscow and a country that traditionally wants to present itself as the world's largest democracy. The United States and European countries have been pushing for India not to side with Moscow, and the Ukrainian ambassador to New Delhi has asked India to end its political support for Russia. India has chosen to be neutral but with an obvious affection for Russia. He has repeatedly abstained from voting on sanctions and condemning Russia's attack. (The Hindu, 2022) India and Russia share a Cold War-based strategic partnership on

military-technical cooperation, which has resulted in more than 60 percent of India's weapons and defence systems being of Russian origin. (Cameron, 2009) In 2018, New Delhi signed a \$ 5.43 billion deal with Moscow to purchase the S-400 missile system. India skilfully balances relations with major powers such as the United States, China and Russia. It is a member of the Shanghai Cooperation Organization led by China and Russia. It also has trilateral relations with the United States and Japan and with Russia and China. India is not worried about the diplomatic challenges surrounding the Russian invasion, and its focus has been on evacuating 20,000 Indian students. However, India will not be able to ignore the strategic challenges and consequences that the war in Ukraine will bring. These include the negative economic consequences of sanctions on Russia and the potential for further deepening of relations between Russia and China.

Turkey voted in favour of the General Assembly resolution, as the conflict in Ukraine is still a major problem for Turkey, threatening not only to damage Ankara's relations with Moscow, but also to damage the Turkish economy by increasing energy costs and preventing Russian and Ukrainian tourists to visit Turkey. It is estimated that the decline in tourism could mean up to \$ 6 billion in lost revenue for Turkey. Turkey has expressed strong support for Ukraine's sovereignty and territorial integrity, but has also sought to minimize tensions with Russia and abstained from voting on Russia's suspension from the Council of Europe on February 25, 2022. On March 1, 2022, Turkey announced that it would not impose sanctions on Russia, protecting its own "national interests" by playing the role of an actor who could negotiate with Russia. Turkey has sought to limit the risks of escalation by banning NATO and Russian warships from crossing the Bosphorus and allowing a balanced approach to the conflict.

Geopolitical awakening of Europe

In response to the Russian invasion of Ukraine, the EU has adopted a whole package of measures, including severe economic sanctions and the activation of the European Fund for Arming Ukraine with weapons. The Russian invasion of Ukraine sparked a geopolitical awakening in Europe. The war will permanently reshape Europe's security architecture, and the EU will take all measures to regain control of its political, strategic and energy future. The Versailles Summit, held in March this year, focused on European energy independence and European defence. Russia's invasion of Ukraine has forced the EU to address interrelated security and economic challenges, using a combination of geopolitical and geo-economics tools. In a short time, the EU adopted a package of measures and severe sanctions, with consequences that

will be felt in all member states of the union, but the goal is the collapse of the Russian economy. The sanctions target technology transfers, Russian banks and Russian accounts, and Russia has faced unprecedented isolation because it was the toughest package of sanctions the Union has ever imposed. Sanctions followed, including restricting Russia from trading in dollars, euros, pounds and yen as part of the global economy and halting its ability to finance and advance the Russian military and sanctioning Russia's second-largest bank. The foreign ministers of the Baltic States have demanded that Russia be cut off from SWIFT, the global intermediary for banks' financial transactions. Shortly afterwards, it was announced that major Russian banks would be removed from SWIFT, but with limited accessibility to ensure continued ability to pay for gas shipments. The United States has imposed export controls, a new sanction focused on restricting Russian access to high-tech components, hardware and software made with any US parts or intellectual property. On February 27, 2022, the EU announced that it was closing its airspace to Russian airlines. The sanctions trend will intensify in the coming period as a number of European gas and oil companies - including BP, Shell and Equinor - withdraw their Russian investments, hitting the Kremlin where it can be most affected: its energy sector. With these geopolitical measures, the EU indicates that it is ready to pay the high price of energy.

On February 28, 2022, in response to the Russian invasion, the EU approved new measures that included a ban on transactions with the Russian central bank and a € 500 million support package for financing, equipment and supplies for the Ukrainian Armed Forces. The EU has approved the suspension of broadcasting activities in the EU by Sputnik and Russia Today until the aggression against Ukraine is stopped and the Russian Federation and its affiliated media cease to carry out disinformation and information manipulation against the EU and its member states.

The Council of the EU has introduced additional restrictive measures regarding the export of goods for maritime navigation and radio communication technology to Russia. The same month was followed by a new package of economic and individual sanctions against Russia, which included a ban on transactions with certain state-owned enterprises, new investments in Russia's energy sector, stricter export restrictions on dual-use goods, and goods and technology that could contribute to technological advancement of the Russian defence and security sector. The EU has also imposed trade restrictions on iron, steel and luxury goods.

Internally, the EU has begun to mitigate challenges that directly affect European countries. Policy makers in Brussels have activated the Temporary Protection Directive, drafted in 2001, which has never been used before. This emergency mechanism provides protection for a large number of Ukrainian

refugees, including the right of residence, as well as access to the labour market, medical care and education. To directly support the people of Ukraine, the EU has also announced an important package of humanitarian and financial assistance.

By launching the European Peace Fund (an initiative declared operational in July 2021 to fill the financial gaps in the EU Common Security and Defence Policy and the bilateral support of partner countries in the field of defence) the EU is trying to set itself up as a key security actor in this new geopolitical environment. This instrument will provide 500 million euros to equip Ukraine with weapons. The most dramatic turn in its defence policy was made by Germany, with the announcement of a special fund of 100 billion euros for defence spending in the next four years and a constant commitment to more than two percent of annual defence spending. In addition, Germany and Sweden have announced they will increase defence spending, while Romania and Latvia aim to increase defence spending to 2.5 per cent of their GDP. Poland also announced plans to increase defence spending to 3% by 2023. Denmark will significantly increase its defence budget and try to become independent of Russian natural gas in response to Russia's invasion of Ukraine and gradually increase its defence spending to 2% of GDP by 2033, which is equivalent to an increase at an annual defence cost of about \$ 2.65 billion.

This whole new geopolitical game is a policy of restoring the EU to power and challenging these efforts to remain sustainable. Increasing defence spending by certain EU member states is an important starting point, but these efforts must be translated into EU-wide coordination. The coordinated use of the European Defence Fund and the European defence financing borrowing program, similar to efforts to mitigate the effects of the pandemic, should enable the EU to step up its defence against conventional and hybrid threats. In the event of destabilization of the Baltic States or northern member states by Russia, strengthening resilience is a key condition for building capacity to meet future challenges.

However, in order to become a geopolitical actor, the EU needs to put in place the already established security structure, i.e. Article 44 of the Treaty on European Union, through which the EU delegates the security task to a group of countries that want and can act in the field of security and defence. To that end, NATO and Partner countries need to find support in EU combat groups, multinational military rapid reaction units created in 2003, units that have never been used before. For all this to be sustainable, the EU needs to change its policy towards the Balkan countries. EU accession talks with these countries have stalled, prompting them to seek non-EU partnerships, especially with China, Turkey and Russia. Other non-EU countries (such as Moldova and Georgia, for example) fear becoming victims of Russian aggression, as well as economic turmoil.

Certainly the war in Ukraine will force the EU to diversify its energy sources, and policymakers will need to prepare the population for higher energy prices and serious inflation before they feel the effects of sanctions. Sustainable political will is needed to strengthen Europe's defence, and for the EU's defence efforts to be sustainable. Following the developments in Ukraine, certain EU members have taken a much more realistic approach to consulting with Eastern European partners and expressed readiness for long-term changes to their role in European defence. The care of a large number of refugees by Eastern European member states indicates a change in the previous treatment of migrants from the Syrian civil war. The EU is aware that it must not tolerate a lack of coordination, and even countries that have traditionally been cautious about defence co-operation through the EU are already reconsidering their position. Provided EU member states agree on huge investments in EU defence, coordination of interconnection efforts will follow, while ensuring compatibility with NATO. On these issues, European countries still do not show the necessary degree of coordination. The Military Mobility Project, called "Permanent Structured Cooperation on Security and Defence of the EU (PESCO)", is defined as a strategic platform that will seamlessly ensure the rapid deployment of military personnel and equipment across the EU by rail, land, air or sea.

Many questions remain open regarding the coordination policy of the Union's member states.

Conclusion

The Russian invasion is a serious violation of international law and a serious threat to European and global security. The Ukraine conflict will have lasting consequences for the global security architecture, it has a strong impact on global inflation, global poverty, global food and raw material shortages. But it will certainly have lasting consequences for the European continent. The member states of the European Union have always been guided by their national interests in relation to Russia. While some, such as Poland, saw Russia as a potential threat, others, such as Germany and Hungary, saw Russia as a partner. Still others, who have not built any trade ties with Russia, such as Spain, have not even delved into the question of building a foreign policy towards Russia. The culmination of the Union's inconsistent policies towards Russia came at the end of 2021. Although Russia has been piling up troops along the border with Ukraine, and has repeatedly stated that the Union, as the guarantor of the Minsk agreements, has done nothing to implement them, European leaders have not taken the threat seriously as Moscow's rhetoric interpreted as a bluff. The inconsistency of the policies of the EU member states

also dominates after the launch of Russia's special operation in Ukraine. While some advocate and adhere to the toughest sanctions, others pursue their own policies based on the protection of their national interests and continue to trade with Russia, especially in the energy sector. But despite all the disagreements, the Union manages to somehow dampen the demands of the states and build unequal policies depending on whether the states have access to the sea or not or depending on how energy dependent they are on Russia.

The most worrying issue for the security of the Union is certainly not inflation, refugees or the lack of energy, raw materials and food. The question to which Europeans have no answer is how to build an adequate security structure that can counter a nuclear power like Russia without risking a nuclear war. European diplomacy is strong on paper, but the European bureaucracy is difficult to achieve what has been agreed.

Union diplomacy has failed. The conflict was not resolved through dialogue and cooperation, but escalated into a military conflict from which, in the end, the biggest loser will certainly be Ukraine. It is increasingly likely that Russia will emerge victorious from the conquered territories, but the price it will pay will take Russia back to the 1980s. For the sake of truth, the European continent will suffer huge consequences, the rehabilitation of which will take years even after the end of the conflict. The distrust of the EU-Russia relationship will need time to soften, during which time the market will find new avenues, so the economies of European countries and the Russian Federation will probably not be seen in our lifetime developed at the level before the Ukrainian conflict.

Globally, China, India as a country with a population of over 2 billion people will have a major impact on future global security challenges, while small and medium-sized countries in the Middle East, Asia and Africa will try to build their own independent policies approaching the side where they have a greater interest, while forgetting about traditional ties.

References

- ABC News, (2014). Angela Merkel says Russia no longer in the G8, March 21
- Adler-Nissen, R. (2014). *Opting Out of the European Union: Diplomacy, Sovereignty and European Integration*, Cambridge University Press.
- Boston Globe, (2014). Putin agrees to 'contact group' to talk about Ukraine, Germany says, March 2.
- Bundestag, (2014). Kanzlerin Merkel droht Russland mit Sanktionen (Chancellor Merkel Threatens Russia with Sanctions), Berlin: Deutscher Bundestag, March 13.
- Cameron, S. M. (2009). *Phoenix from the Ashes*, ANU E Press, Camberra.
- Chivvis, C.S. and Rid, T. (2009). *The Roots of Germany's Russia Policy, Survival*, vol. 51 (2).
- Deutsche Welle, (2015). Reforming police by EU standards: can it be successful, Юрій Шейко.
- Guardian, (2014). Crimea crisis: David Cameron dares to poke the Russian bear, March 21.
- Stelzenmüller, C. (2009). Germany's Russia question: a new Ostpolitik for Europe, *Foreign Affairs*, vol. 88 (2).
- Haidar, S. (2022). India abstains from Human Rights Council vote to probe Russian actions, *The Hindu*, March 04.
- EU observer, (2014). Centre-right leaders give Ukraine hope of EU membership, March 7
- Kulesa, L. (2016). *Towards a New Equilibrium: Minimising the risks of NATO and Russia's new military postures*, European Leadership Network.
- Krause, J. (2004). Multilateralism: behind European views, *The Washington Quarterly*, vol. 27 (2).
- Janning, J. (2015). German foreign policy and the EU: Leader by default?, ECFR commentary, 2 May.
- Ministere de la Défense, (2013). *Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale [The White book on National Defence and Security]*.
- Reuters. (2014). France puts off defence, foreign ministers visit to Moscow, March 17.
- European Commission, (2019). *Military and civilian missions and operations. EEAS - European External Action Service.*
- White House, (2014). Remarks to the Press by Vice President Joe Biden, President Dalia Grybauskaitė of Lithuania and President Andris Berzins of Latvia, March 19.
- Zarate, J.C. (2014). Making Russia pay for its actions in Ukraine, *Washington Post*, March 7.